

5. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Головна редакція “Українська радянська енциклопедія” (УРЕ), 1974. – 776 с.
6. Декларація Організації об’єднаних націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 р. // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію / упоряд. : М. І. Камлик та ін. – К. : Школяр, 1999. – 480 с.
7. Остапчук Д. Анатомія тендерів: “Тендерні гейші” та “тендерні тролі”, шухляди замовників та розміри “відкатів” [Електронний ресурс] / Д. Остапчук. – Режим доступу : <https://site.ua/dmytro.ostapchuk/909-anatomiya-tenderiv-tenderni-geyshy-ta-tenderni-troli-shuhlyadi-zamovnikiv-ta-rozmiri-vidkativ/>.
8. Church, Jeffrey R. Industrial organization: A strategic approach / Jeffrey Church, Roger Ware. – McGraw Hill, 2000. – 926 p.
9. Кайдаш Т. Державні закупівлі в Сполучених Штатах Америки / Т. Кайдаш. – К. : Державні закупівлі України. – 2007. – № 12 (42). – С. 52–56.
10. Мельников О. С. Деякі шляхи оптимізації електронних закупівель в Україні / О. С. Мельников // Економіка та держава. – 2013. – № 9. – С. 125–128.

Надійшла до редколегії 31.03.2016 р.

УДК 351:796/799

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ В УКРАЇНІ

Нікітенко С. В.,

к.і.н., керівник громадської медійної організації “Міст”, м. Херсон

У статті досліджено організаційно-управлінську базу розвитку фізичної культури та спорту в Україні за часи незалежності.

Ключові слова: фізична культура, спорт, державне управління.

Nikitenko S. V.,

PhD in History Sciences, Head of Public Media Organization “Bridge”, Kherson

THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC ADMINISTRATION OVER PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN UKRAINE

In the article the organizational and managerial base of physical culture and sports in Ukraine since independence.

Key words: physicaleducation, sport, governance.

Постановка проблеми. Першочерговим завданням держави та суспільства, а отже і органів управління фізичною культурою і спортом, – є турбота про громадянина, його здоров’я, надання йому можливостей для активного заняття фізичною культурою і спортом. Прийшло усвідомлення того, що майбутнє кожної держави визначається здоров’ям членів суспільства, що веде до посилення ролі фізичної культури та спорту в діяльності державних органів. На жаль, правова база, що є основою для реалізації державної політики у сфері фізичної культури ага спорту, ще не в повній мірі відповідає соціально-економічним перетворенням, які відбулися в Україні впродовж 1991–2014 рр. Відсутні надійні та ефективні механізми по реалізації гарантованих Конституцією України прав громадян.

Якісна реалізація функцій державного управління розвитком фізичної культури і спорту є можливою виключно за умови добору взаємопов’язаних із ними методами, що відповідають меті, завданням, змісту кожної із управлінських функцій. Застосування сучасних методів управління процесами розвитку галузі є надзвичайно актуальною проблемою, яка обумовлена складністю та неоднозначністю управлінських ситуацій,

© Нікітенко С. В., 2016

негативними впливами ендогенних та екзогенних факторів на динаміку розвитку сфери фізичної культури і спорту, а також на її повсякденне функціонування суспільства, що вимагає пошуку адекватних управлінських рішень в суто методологічному аспекті щодо добору і застосування дієвих механізмів для розвитку галузі загалом, та окремих її підсистем [2, с. 196].

Зрозуміло, що вивчення можливостей оптимізації системи управління розвитком фізкультурно-спортивним рухом, введення інноваційних алгоритмів планування і реалізації основних заходів дозволить більш чітко уявити кордони професійної компетенції чиновників, більш успішно взаємодіяти з органами влади різного рівня при втіленні спільних завдань і програм, ефективніше реалізовувати практичні заходи.

Ситуація у сфері фізичної культури та спорту залишається достатньо не простою. Найбільш гострою проблемою є низький рівень залучення населення до занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості. За цим показником Україна суттєво поступається провідним країнам Європи: Фінляндії, Швеції, Великобританії, Чехії, Німеччині та деяким іншим. Світовий досвід засвідчує (дослідження соціологів, медиків, геронтологів), що оптимальна рухова активність упродовж усього життя кожної людини – найефективніший засіб профілактики захворювань та зміцнення здоров'я. За очікуваною тривалістю життя населення України посідає одне з останніх місць в Європі (особливо невтішна ситуація серед чоловічого населення).

У даній статті ми ставимо за мету вивчити все те позитивне, що було досягнуто у сфері забезпечення прав громадян нашої держави на зайняття фізичною культурою та спортом, а також наскільки ефективно державні органи сприяють цьому процесу, які проблеми приходиться вирішувати на законодавчому та організаційному рівнях? Як нам уявляється, однією з проблем, що актуалізує дане дослідження, є дезінтеграція системи державного управління фізичною культурою і спортом. Багато в чому ця проблема визначається недосконалістю законодавства в галузі фізичної культури та спорту, що не дозволяє уникнути розбіжностей і протиріч між центром та регіонами, між державними і громадськими організаціями та об'єднаннями (федераціями з відповідних видів спорту) і найголовніше між конкретною людиною та державними органами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади досліджуваної проблеми піднімаються в працях О. Вацеби, І. Гасюка, Н. Жмарьова, П. Когути присвячених загальнотеоретичним питанням державного будівництва і права, а також соціальним проблемам розвитку суспільства [1–2; 5–6]. Загалом можемо погодитися з думкою, висловленою О. Вацебою, що спеціальних досліджень, присвячених організаційно-управлінським та правовим питанням розвитку фізичної культури і спорту на сучасному етапі недостатньо [1, с. 5–6].

Метою статті є дослідження організаційно-управлінської бази розвитку фізичної культури та спорту в Україні за часи незалежності.

Виклад основного матеріалу. Свідченням певної уваги держави до проблем фізичної культури та спорту є затвердження цільової комплексної програми “Фізичне виховання здоров'я нації” (програма визначала основні завдання та заходи з розвитку фізичної культури і спорту на 1998–2005 рр.); положення “Про додаткові заходи щодо державної підтримки розвитку фізичної культури і спорту в Україні” (встановлено близько 150 стипендій для видатних спортсменів та тренерів з олімпійських видів спорту); “Про державні стипендії чемпіонам і призерам Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських ігор”, “Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту” (затверджено систему концептуальних ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні на період до 2016 р.).

Констатуючи певні позитивні зрушення змушені зазначити, що не виправданим виявилось переведення більшості федерацій за видами спорту на самозабезпечення

(або фінансування в не повному обсязі). Ці рішення обумовили необхідність створення управлінських структур у кожній федерації, викликали багатократне збільшення чисельності управлінського і обслуговуючого персоналу і як результат – збільшення не цільових витрат. Система фізичної культури в Україні має у своєму складі велику кількість підсистем – організацій. Загалом, всі складові системи можна поділити на три групи: державні, громадські та комерційні організації.

Виявлено, що при визначенні структури органів управління фізичною культурою та спортом зачасти відсутні об'єктивні причини і правове обґрунтування заміни одного органу управління на інший, спостерігається тенденція до ослаблення ролі держави в розвитку фізичної культури населення, нерідкі випадки передчасної передачі низки функцій від державних органів управління до громадських об'єднань і організацій, не використовується позитивний досвід організації і управління фізичною культурою та спортом накопичений ще за часів Радянського Союзу та провідних країн світу, в повній мірі не використовуються законодавчі акти, які регламентують діяльність органів управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Аналіз систем управління фізкультурно-спортивним рухом низки провідних країн показав, що в більшості з них відповідальність за розвиток фізичної культури і спорту несуть державні органи [4]. До таких країн належать Австрія, Великобританія, Іспанія, Канада, Франція, Росія та ін. У країнах, де немає міністерств спорту, часто за його розвиток відповідають інші державні органи (ФРН, Швейцарія, Японія та ін.) [4, с. 9]. Аналіз організаційної структури спортивного руху в різних країнах показує, що його моделі обумовлені низкою історичних, культурних, соціально-економічних, а в окремих випадках і політичних факторів. Однак жодна з них не може вважатися зразковою моделлю, яку необхідно було б запозичити іншим країнам.

Щоб покращити ефективність управління фізичною культурою та спортом в Україні на законодавчому рівні необхідно закріпити сучасний понятійний апарат фізичної культури та спорту, надати дієвих повноважень управлінським органам. Прийняття нового закону дозволило б створити юридичну базу для регулювання відносин в царині дитячого, юнацького і професійного спорту, врегулювати правове становище спортсменів у всіх видах спорту, забезпечити створення сприятливих умов для фізичного виховання і фізичного розвитку населення [8, с. 9–10].

На даний час в Україні формується активне зацікавлення громадян здоровим трибом життя. Можна вести мову про те, що виникає новий соціальний феномен, що проявляється значною економічною зацікавленістю населення зміцненням здоров'я як основи матеріального благополуччя. Громадяни все активніше відвідують тренажерні зали, басейни тощо.

Важливим завданням державної політики в сфері фізичної культури і спорту є формування оптимальної галузевої моделі управління, де буде чітко розділено і узгоджено компетенція і повноваження всіх суб'єктів фізкультурно-спортивної діяльності як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні та місцевих органів влади. Застосування на практиці положень нормативно-правових документів, а також оцінка результатів цієї роботи вимагає певних механізмів, які ще знаходяться на стадії розробки. Законодавча база по розвитку масової фізичної культури населення і спорту високих досягнень достатньо тісно пов'язана із законодавством про освіту, про соціальний захист населення, про охорону здоров'я, про підприємницьку діяльність, про місцеве самоврядування, тому представляє собою широкий масив законодавчих актів, які регламентують правовідносини, що виникають в ході реалізації прав громадян на зайняття фізичною культурою і спортом, на збереження здоров'я шляхом активного способу життя. Тому вона безпосередньо відноситься до важливих засобів сучасної державної політики в сфері забезпечення якості життя громадян України. Очевидно, що

управління фізичною культурою та спортом необхідно поділити на три функціональні кластери: загальнодержавний рівень, регіональний і місцевий. Розбудовувати дану систему необхідно знизу до верху, що дозволить краще врахувати інтереси та потреби громадян.

Загальнодержавний рівень потребує:

- напрацювання нової стратегії державної політики розвитку фізичної культури та спорту в нових соціально-економічних умовах;
- забезпечення реалізації основних положень цільової програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні на перспективу;
- міжгалузевої координації і функціонального регулювання в області фізичної культури та спорту;
- подальшої розробки нормативної правової бази підтримки фізкультурно-спортивного руху, професійного спорту, спорту вищих досягнень, включаючи участь місцевих осередків у розробці проектів законів;
- створення адекватної науково-обґрунтованої системи оздоровлення та фізичного виховання населення;
- розробки і реалізації міжгалузевих цільових програм із питань розвитку фізкультури та спорту;
- підготовки та перепідготовки кадрів вищої кваліфікації;
- методичного, фінансового, організаційного забезпечення підготовки і виступів збірних команд на міжнародних змаганнях;
- створення умов для розвитку спортивної індустрії в країні з метою залучення інвестицій в сферу фізкультури і спорту;
- проведення всіх необхідних робіт по обов'язковій сертифікації продукції та послуг у сфері фізичної культури і спорту.

Прерогативою регіональних і муніципальних органів влади повинна стати конкретна, практична робота з розвитку фізичної культури та спорту. Її основна спрямованість – створення умов для занять фізичною культурою та спортом за місцем проживання громадян, в освітніх закладах, у трудових колективах, серед всіх вікових груп і категорій населення.

Регіональний рівень повинен передбачати:

- формування регіонального бюджету з урахуванням принципу пріоритету фізкультурно-спортивної роботи в соціальній політиці властей;
- розробка і втілення конкретних регіональних і міжмуніципальних програм та проектів з фізичної культури та спорту, в тому числі з масового залучення різних груп населення до систематичних занять фізкультурою та спортом.

Місцевий рівень має опікуватися:

- взаємодією органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями та іншими організаціями;
- розробкою ефективних систем управління та організації фізкультурно-спортивної роботи на місцях;
- реконструкцією і будівництвом учбово-спортивної бази освітніх закладів, забезпеченням їх необхідним обладнанням та інвентарем, оплатою праці фахівців;
- організацією центрів фізкультурно-спортивного відпочинку за місцем проживання на базі підліткових клубів, дошкільних установ, шкіл, фізкультурно-спортивних комплексів тощо;
- організацією та проведенням муніципальних оглядів-конкурсів спортивної майстерності, оздоровчої роботи за місцем проживання (ЖЕКи, ДЕЗи тощо), в навчальних закладах, в трудових колективах;

- матеріальним і моральним заохоченням всіх видів і форм фізкультурно-спортивної діяльності, провідних спортсменів (дошки пошани, премії та призи, стипендії);
- пропагандою і підтримкою шефства спортсменів, студентів спортивних вузів над освітніми закладами;
- роботою по створенню матеріально-спортивної бази за місцем проживання і відпрацювання механізму оплати інструкторів-методистів.

На жаль, до цього часу в Україні не сформовано необхідної матеріально-технічної інфраструктури фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи за місцем навчання, роботи, проживання і відпочинку населення. Практично відсутня вітчизняна спортивна індустрія спрямована на виробництво високоякісного спортивної форми, інвентарю та обладнання, яка була б здатна скласти конкуренцію провідним виробникам такої продукції у розвинутих країнах.

На законодавчому рівні громадянам надається забезпечений державною необхідний єдиний стандарт фізичного виховання, обсягу і складу послуг у сфері фізичної культури та спорту, а також гарантуються рівні для всіх громадян правові можливості фізичного вдосконалення, в тому числі оволодіння спортивною майстерністю для всіх бажаючих, заохочується діяльність, що сприяє розвитку фізичної культури та спорту й укріпленню здоров'я людини [8].

Недоліки у розгортанні фізичного виховання і розвитку спорту серед підлітків та молоді обумовлені комплексом невирішених питань, серед яких не достатньо розвинена матеріально-технічна база; обмежений обсяг учбового часу, що відводиться на заняття з фізичного виховання; упущення в підготовці педагогічних кадрів; орієнтації на середні показники; неузгодженість в діях органів народної освіти, охорони здоров'я та ін. [7].

Разом із тим, практика застосування законів виявила надлишкову декларативність, суттєві недоліки і прогалини в числі норм, які регулюють правовідносини у сфері фізичної культури та спорту, протиріччя з іншими законодавчими нормами в тому числі конституційними. Специфічні функції фізкультури та спорту зачасти регулюються підзаконними, адміністративними та іншими нормативними і регламентуючими актами та документами, цільовими програмами, освітніми стандартами, учбовими планами тощо.

Також конституційні положення є недостатніми для організації та забезпечення функціонування системи органів управління фізичною культурою і спортом. У сучасних умовах дуже важливо визначити міру участі держави у забезпеченні процесу розширеного відтворення у сфері фізичної культури і спорту. Насамперед, потребує якісної переорієнтації зміст економічної діяльності центрального органу виконавчої влади з фізичної культури і спорту. Його доцільно звільнити від функції оперативного розпорядження фінансовими ресурсами з метою забезпечення утримання національних збірних команд із видів спорту, проведення навчально-тренувальних зборів та інших заходів тощо. Діюча законодавча база не отримала необхідного нормативно-правового наповнення, що породжує нестабільність управлінських структур і, як підсумок, відбуваються часті її зміни, зокрема, структурні та кадрові тощо. Відомство, що опікується фізкультурним рухом та спортом вищих досягнень достатньо часто міняло свій статус, а на його чолі опинялися випадкові люди, без управлінського досвіду в галузі фізкультури і спорту. Вирішення цих проблем, дозволить покращити ефективність організації масового фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Зрозуміло, що законодавство й управлінські методи у сфері фізичної культури та спорту необхідно удосконалювати. В сучасних умовах вони повинні сприяти формуванню належних умов в першу чергу для організацій, що реалізують програми розвитку фізичної культури та спорту серед дітей, неповносправних, сиріт. Органи влади повинні створити умови, що

дають можливість спонсорам та інвесторам направляти кошти на будівництво нових об'єктів і закупку спортивного інвентарю.

Наш аналіз ситуації показав, що органи державної влади і місцевого самоврядування, не зважаючи на певні недоліки в їх роботі – це направляюча і організуюча сила, яка здатна приймати рішення і втілювати їх у життя.

Список використаних джерел

1. Вацеба О. М. Тенденції розвитку наукових досліджень в галузі фізичної культури та спорту серед молодих вчених України / О. М. Вацеба // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. галузі фізичної культури і спорту. – Л. : ЛДІФК, 2000. – Вип. 4. – С. 5–6.
2. Гасюк І. Методи державного управління фізичною культурою і спортом: методологічний аспект / І. Гасюк // Ефективність державного управління : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 25.
3. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. – Л. : Львів. політехніка, 2002. – 352 с.
4. Душанин А. П. Государственное управление физической культурой и спортом в Российской Федерации (Организационно-правовые вопросы) : дис. ... канд. юрид. наук / А. П. Душанин. – М., 2000.
5. Жмарев Н. В. Управление деятельностью спортивной организации / Н. В. Жмарев. – К. : Здоров'я, 1989. – 168 с.
6. Когут П. Оптимізація системи державного управління на засадах персоналізації політико-владних відносин / П. Когут // Вісн. НАДУ. – 2008. – № 3. – С. 201–210.
7. Кузьмін О. Є. Сучасний менеджмент : навч.-прикл. посіб. / О. Є. Кузьмін. – Л. : Центр Європи, 1995. – 176 с.
8. Мальона С. Б. Організаційно-правові основи фізичної культури : курс лекцій / С. Б. Мальона. – Івано-Франківськ, 2008. – 345 с.

Надійшла до редколегії 30.03.2016 р.

УДК 342.553:796.011.3 (477)

ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ДОДАТКОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Базенко В. А.,

*аспірант кафедри права і законотворчого процесу,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України,
м. Одеса*

Розглянуто можливість використання фандрайзингу некомерційними організаціями та органами місцевого самоврядування України як додаткового фінансового ресурсу розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації.

Ключові слова: місцеве самоврядування, фандрайзинг, фізична культура та спорт, органи самоорганізації населення, громадські організації, територіальна громада.

Bazenko V. A.,

Postgraduate student of Law and Legislative Process Department, ORI NAPA, Odessa

FUNDRAISING AS AN ADDITIONAL FINANCIAL RESOURCE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS DEVELOPMENT UNDER DECENTRALIZATION

The possibility of using fundraising nonprofit organizations and local governments Ukraine as an additional financial resource development of physical culture and sports under decentralization.

Key words: local self-government, fundraising, physical culture and sport, bodies of the population's self-organization, public organizations.

© Базенко В. А., 2016